

March-2022

Estb: 1916

BHAGAT SINGH KOSHYARI
GOVERNOR OF MAHARASHTRARAJ BHAVAN
Malabar Hill
Mumbai 400 035
Tel.: 022-2363 2660
Fax.: 022-2368 0505

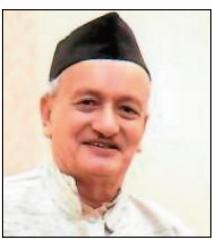
1 March 2022

MESSAGE

I am pleased to know that the Shreemati Nathibai Damodar Thackersey Women's University (SNDT) is publishing its monthly newsletter 'Sanskrita' in the digital form.

The SNDT Women's University established by Bharat Ratna Maharshi Karve in the year 1916 has brought about a silent transformation in the lives of millions of women. There is hardly any field today that has not been conquered by women. However efforts are needed to encourage more women to become entrepreneurs and creators of employment. It is only appropriate that the University is launching its digital publication "Sanskrita" to reach out to its students, teachers, alumni and staff. Association of alumni will definitely help the University and its students.

I congratulate the SNDT Women's University for its decision to publish a multilingual digital newsletter and wish the publication all success.

(Bhagat Singh Koshyari)

उदय सामंतमंत्री
उच्च व तंत्र शिक्षण
महाराष्ट्र राज्य**शुभ संदेश**

श्रीमती नाथीबाई दामोदर ठाकरसी महिला विद्यार्थी हे भारतामधील पहिले 'महिला विद्यार्थी' आहे. महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी एसएनडीटी महिला विद्यार्थीठाची स्थापना केली. महिलांना शिक्षित करून त्यांचे सबलीकरण करणे हा त्यांचा हेतू आज शंभर वर्षांनंतर देखील विद्यार्थीठाच्या विद्यमान कुलगुरु डॉ. उज्वला चक्रदेव यांच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्णत्वास जाताना दिसत आहे. विद्यार्थीठातील अनेक उपक्रम, विविध कार्ये तसेच विद्यार्थिनीचे यश, प्राध्यापकांचे यश हे लोकांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी विद्यार्थीठाला स्वतःचे हळाचे व्यासपीठ असावे, या हेतूने कुलगुरु डॉ. उज्वला चक्रदेव यांच्या संकल्पनेतून विद्यार्थीठाचे स्वतःचे एक बातमीपत्र असावे... ही संकल्पना उद्योगास आली आणि येथूनच सुरु झाला संस्कृताचा प्रवास... ज्याद्वारे विद्यार्थीठाचे कार्य सर्वदूर पोहोचेल व एक महिला शिक्षणाची चळवळ निर्माण होईल. पहिल्यांदा सुरु होणाऱ्या या बातमीपत्राला काय नाव घायचे असा विचार सुरु असताना, प्र-कुलगुरु डॉ. रुबी ओझा यांनी 'संस्कृता' हे नाव सुचविले त्या नावामागची कहाणी म्हणजे एसएनडीटी महिला विद्यार्थीठाचे प्रेरक गीत संस्कृता रुग्णी पराशक्ति... ही ओळ... आणि तेथून 'संस्कृता' या बातमीपत्राचा उगम झाला आणि त्या नावाला सगळ्यांनी एक मुखाने होकार भरला.

कुलगुरु डॉ. उज्वला चक्रदेव यांनादेखील नाव पसंत पडले. महिलांचे सबलीकरण आणि सक्षमीकरण करण्यासाठी स्थापन केलेल्या या विद्यार्थीठामधून 'संस्कृता' या नावाने मासिक प्रकाशित करायचे ठरल्यावर सगळेच मनापासून कामाला लागले. त्या अनुषंगाने मराठी, हिंदी,

'संस्कृता' हे मासिक सर्व विद्यार्थींमध्ये आपला वेगळा ठसा उमठवेल असी अपेक्षा करता.

'संस्कृता' मासिकास माझ्या मनःपुर्वक शुभेच्छा!.

(उदय सामंत)

कार्यालय : दालन क्र. ५०१, पाचवा भजला, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२. ०२२-२२०२१०० / २२०२१११२
निवास : ब-२, बगला, मंडळ कामा रोड, नवगांवमधीर, मुंबई - ४०० ०३२. ०२२-२२०२४५७० / २२०२५१११
ई-मेल : ministerudaysamant@gmail.com / udaysamant.minister@nic.in @samant_uday
फैसला : @udayavindrasamant @uday.samant

संपादकीय**संस्कृता : एक नवीन सुरुवात**

एक मुलगी शिकली तर संपूर्ण घर शिक्षित होतं असं म्हणतात... हाच मनसुबा बाळगून एकशे सहा वर्षापूर्वी, भारतरत्न डॉ. महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी एसएनडीटी महिला विद्यार्थीठाची स्थापना केली. महिलांना शिक्षित करून त्यांचे सबलीकरण करणे हा त्यांचा हेतू आज शंभर वर्षांनंतर देखील विद्यार्थीठाच्या विद्यमान कुलगुरु डॉ. उज्वला चक्रदेव यांच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्णत्वास जाताना दिसत आहे. विद्यार्थीठातील अनेक उपक्रम, विविध कार्ये तसेच विद्यार्थिनीचे यश, प्राध्यापकांचे यश हे लोकांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी विद्यार्थीठाला स्वतःचे हळाचे व्यासपीठ असावे, या हेतूने कुलगुरु डॉ. उज्वला चक्रदेव यांच्या संकल्पनेतून विद्यार्थीठाचे स्वतःचे एक बातमीपत्र असावे... ही संकल्पना उद्योगास आली आणि येथूनच सुरु झाला संस्कृताचा प्रवास... ज्याद्वारे विद्यार्थीठाचे कार्य सर्वदूर पोहोचेल व एक महिला शिक्षणाची चळवळ निर्माण होईल. पहिल्यांदा सुरु होणाऱ्या या बातमीपत्राला काय नाव घायचे असा विचार सुरु असताना, प्र-कुलगुरु डॉ. रुबी ओझा यांनी 'संस्कृता' हे नाव सुचविले त्या नावामागची कहाणी म्हणजे एसएनडीटी महिला विद्यार्थीठाचे प्रेरक गीत संस्कृता रुग्णी पराशक्ति... ही ओळ... आणि तेथून 'संस्कृता' या बातमीपत्राचा उगम झाला आणि त्या नावाला सगळ्यांनी एक मुखाने होकार भरला.

कुलगुरु डॉ. उज्वला चक्रदेव यांनादेखील नाव पसंत पडले. महिलांचे सबलीकरण आणि सक्षमीकरण करण्यासाठी स्थापन केलेल्या या विद्यार्थीठामधून 'संस्कृता' या नावाने मासिक प्रकाशित करायचे ठरल्यावर सगळेच मनापासून कामाला लागले. त्या अनुषंगाने मराठी, हिंदी,

इंग्रजी, गुजराती आणि संस्कृत या पाचही भाषांमधील मजकुराचा समावेश या मासिकामध्ये करण्याचे ठरले. त्यासाठी पदव्युत्तर विभागामधून, महाविद्यालयांमधून बातम्या, उपक्रमाची माहिती मागविण्यात आली. आपण सगळेच जाणतो की, भारतीय संस्कृती ही प्राचीन संस्कृती म्हणून जगभर प्रसिद्ध आहे. मानव विकासाबोरोबर, भाषांचा देखील विकास होत गेला. त्यामुळे राष्ट्राच्या विकासामध्ये भाषा-संस्कृतीचा मोठा वाटा असल्याचे मानले जाते. हे जाणून की काय, 'राष्ट्रनिर्माण मे भारतीय भाषांको की भूमिका' याबद्दल विद्यार्थीठामध्ये राष्ट्रीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात येणार आहे. त्यासाठी महाराष्ट्र राज्याचे महामहिम राज्यपाल तथा कुलपती श्री. भगतसिंग कोश्यारी हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित राहणार आहेत. भाषेच्या महतीचा कार्यक्रम आणि त्याचे राष्ट्रनिर्मितीमध्ये असलेले अढळ रथान या पार्वत्यभूमीवर, याच कार्यक्रमामध्ये 'संस्कृता' मासिकाचा पहिला अंक प्रदर्शित करण्याचे ठरले. एसएनडीटी परिवारातील उपक्रम, घटना, यासह अनेक शैक्षणिक उपक्रमांची माहिती आता सर्वदूर पोहोचेल याचा आम्हाला आनंद होत आहे.

सुसंस्कृत, आणि स्वाभिमानी 'संस्कृता' आता दर महिन्याला तुम्हा सर्वाना भेटणार आहे. पहिलाच अंक असल्याने, अनावधानाने काही उणीव राहण्याची शक्यता आहे. त्याबद्दल आपण आम्हाला माफ करून 'संस्कृता'ची वाटचाल यशस्वी करण्यासाठी सूचना आणि मार्गदर्शन करत राहाल अशी अपेक्षा आम्ही व्यक्त करत आहोत. यापुढे प्रत्येक अंकामध्ये तुम्हाला 'विविधता मे एकता' पाहायला मिळेल त्याबद्दल आम्ही ग्वाही देतो.

★ टीम संस्कृता

EDITORIAL BOARD MEMBERS

- Dr. Subhash Chavan
- Dr. Sunita Sakhare
- Dr. Mira Desai
- Dr. Sachin Deore
- Dr. Nilesh Thakare
- Dr. Aruna Dubhashi
- Dr. Rajendra Gurao
- Dr. Darshana Oza
- Dr. Jitendra Tiwari
- Dr. Jaswandi Wamburkar
- Dr. Dhrupadi Chattopadhyay

TECHNICAL ASSISTANT:

- Mr. Balu Rathod
- Ms. Harshada Vedpathak
- Mr. Mehul Khale

संस्कृता: विविध पैलूंचे प्रतिबिंब

“संस्कृता ख्री पराशक्ति” हा स्वर आमचा. भारतरत्न महार्षी धौडो केशव कर्ते यांच्या तपश्चर्योतून जन्मलेल्या या तळपत्या सूर्योच्या प्रकाशात तुमच्या माझ्या सारख्या कोटी कोटी अबला, सामर्थ्याच्या उंच उंच शिरकरांवर पोहोचू शकल्या आहेत. एक शतक, हा काही फार मोठा काळ नाही, एसएनडीटी महिला विद्यापीठासारख्या प्रचंड उर्जा आणि संकल्पांचा महामेष्व असलेल्या संरक्षेसारी. ठाकरसार्वीच्या ख्वाजांची पूर्ती करण्यासाठत आणि ख्रीची सबलता पूर्णत्वास नेपायासाठी एसएनडीटी महिला विद्यापीठाला अजून खूप खूप शतकांचे आयुष्य लाभणार, लाभत राहणार.

‘संस्कृता’ तिच्या चिर तारख्याच्या उत्साही विविध पैलूंचे प्रतिबिंब आहे. विविधातोने नटलेल्या एसएनडीटी महिला विद्यापीठाच्या अंगांखांवर जोपासलेल्या तेजपुंज अभ्यासक्रमांसोबत क्रीडा, वकृत्व, आधुनिक काळातील चढाओर्डीशी सामना करायाची शक्ती, दुर्गम भागातील ख्रीशक्तीला दिलेला माटेचा हात, परदेशी दुरदेशी भारतमातेचा सन्मान उंचावण्याच्या संदी अशा आणखी अनेकांनेक सुवर्ण रेघांची रंगवलेलं एक महाचित्र या ‘संस्कृता’ मार्फत आपल्यापर्यंत पोहोचणार आहे. पराशक्तीच्या आशीर्वादाने बळकट बाहू सातत्याने एसएनडीटी महिला विद्यापीठाला सावरत आले आहेत आणि पुढेही राहतील.

आपल्या ख्वाजाच्या माध्यूर्यात संपूर्ण जगताला न्हाहून निघू दे. निसर्गाचा गोडवा आणि सहजता संपूर्ण विश्वाच्या कल्याणाचे कारण बनू दे.

तुम्ही आणि मी आपल्या ख्वाजांचे पंख पसरवू आकाशात उंच भरारी मारावी म्हणून सर्वैत तप्पर अशा या आशीर्वादाच्या अभीर वचनात ही एसएनडीटी महिला विद्यापीठ सदैव राहू दे, हीच ईक्ष्यर चरणी मनापासून प्रार्थना.

डॉ. उज्जला चक्रदेव

(कुलगुरु, एस.एन.डी.टी. विद्यापीठ)

एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय से मुझे ख्री-विमर्श पर लेखन करने की प्रेरणा मिली

सुप्रसिद्ध लेखिका चित्रा मुद्दल का साक्षात्कार

चित्रा मुद्दल हिंदी कथा साहित्य की वरिष्ठ लेखिका है। उन्हें २००३ में ‘आवां’ उपन्यास के लिए ‘व्यास सम्मान’ मिला तथा सन् २०१८ का हिंदी भाषा का ‘साहित्य अकादमी पुरस्कार’ ‘पोस्ट बॉक्स नं. २०३ नाला सोपारा’ उपन्यास पर मिला। चित्राजी हमारे एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय, मुम्बई की पूर्वठात्रा रही। उन्होंने १९७२ में हिंदी से एम.ए. किया। हिंदी विभाग की स्थापना भी १९७२ में हुई थी और वह प्रथम पीठ की छात्रा रही है। हमें गर्व है कि चित्राजी जैसी वरिष्ठ, प्रतिष्ठित साहित्यकार हमारे विश्वविद्यालय के हिंदी विभाग की छात्रा है। प्रस्तुत है साक्षात्कार के कुछ अंश -

प्रश्न. चित्राजी आपने मुम्बई विश्वविद्यालय से बी.ए. किया, तो एम.ए. एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय से करने का विचार क्यों आया?

उत्तर - महर्षि कर्वे द्वारा स्थापित एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय हम जैसी बाल-बच्चों वाली महिलाओं को पढ़ने की सहुलियत देता है। यहाँ फीस भी कम थी। मैं अपने बच्चों के साथ रोज़-रोज़ कक्ष में जाकर बैठ नहीं सकती थी। मुम्बई वि.वि. में दूरस्थ शिक्षा की व्यवस्था नहीं थी। एस.एन.डी.टी. में ये सुविधा थी। २७ रुपए फीस में हमारे घर पर पोस्ट से पाठ्यक्रम से संबंधित नोट्स भी आ जाया करते थे। मैं एस.एन.डी.टी. महिला वि.वि. की तत्कालीन कुलगुरु माधुरी बेन शाह और विश्वविद्यालय की आजीवन आभारी रहूँगी कि उन्होंने हिंदी विभाग खोला वरना हमारी जैसी महिलाएँ आगे की पढाई कर ही नहीं सकती थी।

प्रश्न. एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय से एम.ए. करने पर आपने क्या सीखा?

उत्तर - मुझे गर्व है कि मैंने महर्षि कर्वे द्वारा स्थापित विश्वविद्यालय से एम.ए. किया। यहाँ पढ़ने के दौरान मेरे अंदर महिलाओं के प्रति मेरे दृष्टिकोण में और मेरे लेखन में बदलाव आया। पितृसत्तात्मक समाज महिलाओं को मात्र देह व उपभोग की वस्तु मानता है। समाज में ख्री की दोयम दर्जे की स्थिति रही है। समाज ख्री का तिरस्कार और उसकी उपेक्षा कर रहा है। समाज में ख्री को जो मानवीय दर्जा मिलना चाहिए था, वह नहीं मिला है। वह देवी और भोग्या के बीच पेंडुलम की स्थिति में सदियों से जीती रही है। उन्हें मानवीय रूप में प्रतिष्ठित करने का काम महर्षि कर्वे ने किया।

शिक्षा के माध्यम से उन्होंने ख्रीयों में आत्मविश्वास तथा आत्मनिर्भरता जागृत की। इस विश्वविद्यालय से मुझे ख्री-विमर्श पर लेखन करने की प्रेरणा मिली।

प्रश्न. आपके अनुसार ख्री-विमर्श क्या है?

उत्तर - मेरे अनुसार ख्री-विमर्श का अर्थ है समाज में उस आधी दुनिया के विषय में सोचा जाना, जो अपनी साझेदारी उपस्थिति से उसे एक संतुलित और मुकम्मल दुनिया का स्वरूप प्रदान करती है। लेकिन दुर्भाग्य से ख्री को अपना सर्वस्व स्वाहा करने के बावजूद भी संतुलित मुकम्मल जहां नसीब नहीं हो पाता। पितृसत्ता द्वारा निर्मित उन अमानवीय स्थितियों के बारे में सोचा जाना, विचार किया जाना तथा मानवीयता के नाते इस बात का समाज को एहसास होना चाहिए कि अपनी वर्चस्वता कायम करने हेतु आधी दुनिया के साथ मानसिक, दैहिक, सामाजिक, राजनैतिक,

आर्थिक, व्यावहारिक सभी स्तरों पर व्यभिचार किया जाता आ रहा है। दरअसल पुरुष भूल गया है कि ख्री के सीने में भी एक अद्द दिल है। उसके धड़ के ऊपर के हिस्से में दिमाग है जो किसी भी मायने में पुरुष के दिमाग से कम ऊर्जावान नहीं है। ये विसंगतियाँ, ये मुद्दे हैं, जिनके बारे में ख्री-विमर्श के माध्यम से गहराई से समाज का विश्लेषण किया जाना चाहिए। ख्री के संदर्भ में ख्री-विमर्श के मायने प्रतिरोध का स्वर है, जो उसके सामाजिक उत्पीड़न को लेकर उठाया गया।

प्रश्न. ख्री रचनात्मकता के बावजूद ख्री उपेक्षित क्यों है? उत्तर - जब पुरुष अपने अहम् को त्यागेगा, तभी ख्री रचनात्मकता की कद्र होगी। जहाँ इस तरह का भाव होगा कि हर चीज चलाने का आधार पुरुष के पास है चाहे घर हो, समाज हो, देश या राष्ट्र हो, तो वहाँ ख्री की रचनात्मकता को कहाँ जगह मिलेगी? यही साहित्य में दिखेगा। हमारे आलोचकों ने ख्री लेखन को ‘जनाना लेखन’ कहकर बहुत मजाक उड़ाया है। मैं तो कहती हूँ उन पुरुषों की कुवत ही नहीं है ख्री लेखन को पहचानने की। आधी दुनिया अपनी सृजनात्मकता के माध्यम से लिख रही है और अपने अंतर्मन की तलहटों को अभियक्त कर रही है। ख्री एक ऐसा पहिया है जो अपनी कील से उखड़ चुकने के बावजूद गाड़ी की गति के साथ धिस्ट रही है और पुरुष उस ‘धिस्टन’ का कोई इलाज करने के बजाय उसे निकालकर हाशिये पर फेंक रहा है।

प्रश्न. आपके कथा साहित्य में ख्री पात्र किस तरह संघर्ष करती है?

उत्तर - मेरे कथा साहित्य में जितने भी स्वर के ख्री विमर्श हो सकते हैं और जितनी भी जटिलताएँ हो सकती हैं, मैंने नारी पात्रों की सृष्टि कर उजागर किया है। सबसे पहले तो ख्री देहर्थी पहचान के बदले अपनी बौद्धिकता और मानवीय पहचान बनाती है। ख्री मुक्ति के रास्ते में आने वाली परिस्थितियों से संघर्ष करती है। विसंगतियों से जुळते-टकराते और विषाद, दुःख, तनाव, निराशा, अवसाद, द्वंद्व जैसी अवस्थाओं पर विजय प्राप्त करते हुए अपनी अस्मिता की पहचान करते हुए पाठकों के लिए प्रेरणा

धन्यवाद।

साक्षात्कारकर्ता

श्रीमती कुसुम त्रिपाठी, अतिथि प्राध्यापक हिंदी विभाग, एस.एन.डी.टी.

संस्कृता के आँगन में सभी का स्वागत है!

‘संस्कृता’ एस एन डी टी महिला विश्वविद्यालय की मासिक पत्रिका है जिसका प्रकाशन माननीय कुलगुरु प्रो० उज्जला चक्रदेव की प्रेरणा से आरम्भ हो रहा है। इस पत्रिका का नाम विश्वविद्यालय के सूत्र वाच्य ‘संस्कृता ख्री पराशक्ति’ से लिया गया है। इस नाम के कारण विश्वविद्यालय की प्रत्येक ‘संस्कृता’ स्वरां को इस पत्रिका से जोड़ कर देखेगी क्योंकि इसमें उनके सम्बन्धित शैक्षणिक व गैर-शैक्षणिक सभी गतिविधियों, जिनके लिए यह विश्वविद्यालय जाना जाता है, का प्रकाशन होगा। इस पत्रिका के माद्यम से इस आँगन में अब हम हर माह मिलेंगे।

आज भारतीय ख्री जिस रस्ते पर अघ्रसर है उसे सारा संसार उत्सुकता से देख रहा है। इस राह पर आगे चलने के लिए उसे शिक्षण, प्रशिक्षण, प्रेरणा, साहस व सहयोग की आवश्यकता है उसका निर्माण एस एन डी टी महिला विश्वविद्यालय में विश्वस्तर पर किया जा रहा है। इस निर्माण का मासिक लेखा-जोखा ‘संस्कृता’ में प्रकाशित करने का प्रयास होगा।

यदि हम एस एन डी टी महिला विश्वविद्यालय के इतिहास पर दृष्टिप्राप्त करें तो समझ सकते हैं कि इसके अस्तित्व का संर्व भारतरत्न महर्षि कर्वे के लिए आसान नहीं रहा होगा। १९७६ में पूना में पांच छात्राओं के प्रवेश से शुरू हुए इस विश्वविद्यालय के लिए महर्षि कर्वे ने किसी सरकारी अनुमति या अनुदान कि प्रतीक्षा नहीं की थी। उनकी दृढ़ इच्छाशक्ति तथा सर विद्युलदास ठाकरसी के सहयोग से पूना में जिस महिला विश्वविद्यालय की स्थ

स्वरमयी डॉ.प्रभा अत्रे

प्रत्येक सांगीतिक घटकाची, स्वर-लयीची यथार्थ मांडणी करताना निर्माण होणारी सुंदर, सुजनशील नवनिर्मिती जी शास्त्रीय संगीताच्या रसिकांना मोहून टाकते, असा किराणा घराण्याचा सालंकृत स्वर म्हणजे 'पद्मविभूषण' डॉ.प्रभा अत्रे. नुकतेच भारतसरकारने त्यांना 'पद्मविभूषण' या सन्मानाने गौरवले, त्यांच्या कारकीर्दीतील प्रवासाचा छोटासा आढावा घेण्याचा हा प्रयत्न!

१३

सप्टेंबर १९३२ साली पुण्यात जन्मलेल्या प्रभाताईचे आई-वडील दोघेही शिक्षक होते. शिक्षणाच्या वातावरणामुळे प्रभाताईना अभ्यासाची आवड लहानपणापासूनच होती. विजय करंदीकर हे त्यांचे संगीतातील पहिले गुरु. त्यांच्यामुळे सूर-ताल, रागांची ओळख प्रभाताईना झाली. त्यानंतर त्यांचे शास्त्रीय संगीताचे रीतसर शिक्षण किराणा घराण्याचे ज्येष्ठ गायक पंडित सुरेशबाबू माने यांच्याकडे सुरु झाले.

सुरेशबाबूनी त्यांच्याकडे असलेली सर्व संगीतविद्या प्रभाताईना दिली. सुरेशबाबून्या आकस्मिक निधनानंतर प्रभाताईनी सुरेशबाबून्या बहीनी 'गानहीरा' हिराबाई बडोदेकर यांचे शिष्यत्व पत्तकरले. हिराबाईनी अतिशय प्रेमाने त्यांना शिकवले. बहीण-भावाच्या प्रेमामुळे आणि संगीतज्ञानामुळे प्रभाताई समृद्ध झाल्या.

पुढे प्रभाताईनी फर्युसन महाविद्यालयातून विज्ञानाची व नंतर विधी महाविद्यालयातून कायद्याची पदवी घेतली. त्यानंतर ऑल इंडिया रेडियोच्या सहाय्यक निर्माता पदावर त्या नियुक्त झाल्या. १९७१ पासून प्रभाताईची पहिली डझ (डेप्स झश्वर) प्रकाशित झाली आणि प्रभाताई संगीतप्रेर्मींच्या घरात आणि मनात जाऊन पोहोचल्या. प्रभाताई केवळ उत्तम गायिकाच नाहीत, तर प्रथितयश लेखिका, उत्तम कवयित्रीदेखील आहेत. त्यांच्या नावे जवळ जवळ १५ पुस्तके आहेत. त्यांच्याचा एकाच

वेळी ११ पुस्तके प्रकाशित करण्याचा जागतिक विक्रमही त्यांच्या नावे आहे. त्यांच्या 'स्वरमयी' पुस्तकाला महाराष्ट्र शासनाचे पारितोषिकही मिळाले आहे.

प्रभाताई १९७९ पासून आपल्या एसएनडीटी महिला विद्यापीठात संगीत विभागात प्रमुख म्हणूनही कार्यरत होत्या. त्यांनी अनेक विद्यार्थिनी घडवले. 'पद्मश्री', 'संगीत नाटक अकादमी' पुरस्कार, 'पद्मभूषण' आणि नुकताच २०२२ मध्ये 'पद्मविभूषण' अशा मानाच्या पुरस्कारानंतर त्यांना गौरवान्वित केले आहे.

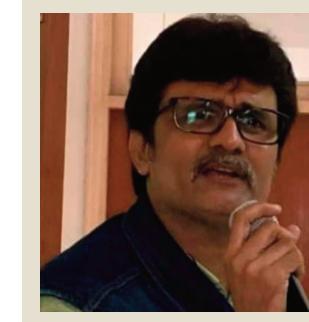
प्रभाताईनी नवनवीन रागांची निर्मितीही केली आहे. त्यामध्ये अपूर्व-कल्याण, मधुरकंस पटदीप-मल्हार, तिलंग-भैरव इ. रागांचा समावेश आहे. किराणा घराण्याच्या गायकीमध्ये सरगमचा अनोखा प्रयोग, कर्नाटक संगीत शैलीचाही विचार त्यांच्या गायकीत दिसतो. ख्याल, तराना, तुमरी, दादरा, गीत, गऱ्याल इ. संगीतप्रकारांच्ये ५५० हून अधिक रचना त्यांनी केल्या आहेत. 'स्वरंगिनी' हे त्यांचे पहिले बंदिशीचे पुस्तक आहे.

कलाकाराच्या साधनेतील यश आणि त्याचे श्रोते हा कलाकाराचा खरा पुरस्कार आहे, असे मानणाच्या प्रभाताई च्या उत्तुंग कार्याला आमचे विनम्र अभिवादन!

सोनाली बोरकर
(एम.ए.भाग १ मराठी विभाग)

जागतिक महिला दिन निमित्ताने शिक्षण विभाग श्रेणीमध्ये विशेष योगदानासाठी प्रतिष्ठीत संस्था वारधारा यांच्या तर्फे प्राध्यापक डॉ. रुबी ओझा यांना राजभवनमध्ये मा. राज्यपाल श्री. भगतसिंह कोश्यारी यांच्या शुभहस्ते 'वारधारा नवरत्न सम्मान' प्रदान करण्यात आला.

Dr. Kavit Pandya - Assistant Professor in Department of Gujarati won award for Best Research (Ph. D.)on first number from Gujarat Sahitya Akademi, Gandhinagar, Gujarat.

संस्कृत विभागेन निबंध-स्पर्धा

विद्यापीठस्य संस्कृत विभागेन भारतरत्न महर्षि कर्वे महाभागांना उनषष्ठीतमां पुण्यतिर्थीं तथा स्वतंत्रतायाः ७५ वर्षम् अभिलक्ष्य एका निबंधस्पर्धा आयोजिता। निबंधलेखनाय अधोदत्ताः विषयाः आसन् यानां दृष्ट्या स्वतंत्रतायाः ७५ वर्षाणि। स्वातंत्र्यप्रश्नात् संस्कृतस्य स्थानम्। संस्कृतं तथा राष्ट्रीय एकात्मता। मराठी, हिंदी, संस्कृतम् आश्रित्य ३२ छात्रैः निबंधाःप्रेषिताः। सहभागीछात्रान् संगोष्यां प्रमाणपत्राणि दीयन्ते। पारितोषिकार्हः छात्रा सम्मानिताः भविष्यन्ति।

Workshop on SNDT WU Electronic Resources

With the covid pandemic receding in Maharashtra, the SNDT Women's University BharatRatna Maharshi Karve Knowledge Resource Centre organised one day workshop for the

University spends on electronic resources, the Pro Vice Chancellor Prof. Ruby Ojha stressed to achieve return on investment by increasing the usage of databases. 42 librarians from Maharashtra

librarians of its affiliated, conducted and autonomous colleges on Electronic Resources on March 11, 2022. The Director of the Knowledge Resource Centre Dr. Subhash Chavan emphasized on use of electronic resources considering the changing role of librarians. Taking into account the amount that

witnessed detailed presentations from the vendors like APA Psych Articles, Emerald Publishing, EPWRF, Proquest, Sage and Knimbus. Major take away from the workshop was understanding the information available in the electronic resources and how to access it.

महाराष्ट्र शासन व एस. एन. डी. टी महिला विद्यापीठ आयोजित मराठी भाषा संवर्धन पंधरवड्यानिमित्त परिसंवाद संपन्न

भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन आणि पदव्युत्तर विभाग, एस. एन. डी. टी. महिला विद्यापीठ, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा' मोर्च्या थाटात साजारा झाला.

यांतरंगत 'शालेय विद्यार्थी आणि वाचन संस्कृती' या विषयावरील परिसंवादाचे आयोजन नुकतेच करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी भाषा विभागाच्या संचालक डॉ. विजया डोनीकर होत्या. प्रमुख वर्ते प्रसिद्ध अभ्यासक रमेश पानसे आणि नामदेव माळी होते.

याप्रसंगी बोलताना डॉ. रमेश पानसे यांनी बाल वयातच मुलांना वाचनाची गोडी लावली पाहिजे असे सांगितले. भाषा ग्रहण करण्याबाबत मुलांचे वय आणि मानसिकतेचे त्यांनी यथार्थ विश्लेषण केले. डॉ. नामदेव माळी यांनीही वाचनाचे महत्त्व विविध उदाहरणे देऊन पटवून दिले. विविध उपक्रमांच्या माध्यमातून वाचन संस्कृती वृद्धिंगत करता येते, असे ते म्हणाले. श्रीमती विजया डोनीकर यांनी अध्यक्षीय समारोप केला. संपूर्ण कार्यक्रमाची सुरेख आखणी विभागप्रमुख डॉ. अरुणा दुभाषी यांनी केली. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक भाषा संचालनालयाचे संजय पवार यांनी केले. प्रास्ताविकात त्यांनी भाषा विभागाच्या कार्याची माहिती दिली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. राजश्री कुलकर्णी यांनी तर आभार प्रदर्शन डॉ. सुनील रामटेके यांनी केले.

कार्यक्रमाची सुरुवात विद्यापीठ गीताने करण्यात आली. प्रस्तुत कार्यक्रमासाठी श्री. जितेश, मराठी विभागाची विद्यार्थिनी दिपाली गावडे यांचे सहाय्य लाभले. कार्यक्रमाला अनेक मान्यवरांची उपस्थिती होती. राष्ट्रीयात विद्यार्थिनी बहिनोंमार्यादेआ परिसंवाद माहितीलक्षी अनेक ज्ञानप्रद रव्यो...

आजादीना अभूत महोत्सव निमिते परिसंवाद

१६ फेब्रुअरी, २०२२ने बुधवारे गुजराती, हिन्दी अनेमराठी अनुसन्नातक विभाग द्वारा एक-टिवरीय परिसंवादानुं आयोजित करवावां आवेल. जेमां 'आजादीना ७५ वर्ष अने गुजराती सिनेमा' विषय पर भारतीय सिनेमा अनेसंगीतना सुप्रसिद्ध सभीक्षक श्री हार्दिक भट्टे

मननीय वक्तव्य आवेल. आजादीना ७५ वर्षमां भारतीय सिनेमाना इतिहासमां गुजराती सिनेमाना योगदानानी विस्तारथी चर्चा करी. साथोसाथ गुजराती सिनेमानी ऐतिहासिक विगतो पाणे पूरी पाणी... विद्यार्थिनी बहिनोंमार्यादेआ परिसंवाद माहितीलक्षी अनेक ज्ञानप्रद रव्यो...

एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठाचा ७९ वा दीक्षांत समारंभ

एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठाचा ७९ वा दीक्षांत समारंभ शुक्रवार दिनांक २५ फेब्रुवारी, २०२२ रोजी सकाळी ११.०० वाजता सर सीताराम आणि लेडी शांताबाई पाटकर दीक्षांत सभागृह, चर्चगेट येथे साजरा झाला. महान समाजसुधारक भारतरत्न महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी १९१६ मध्ये स्थापन केलेल्या एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठाचे शिक्षणाव्दारे महिलांचे सक्षमीकरण हे ध्येय आणि ज्ञानी रुग्णी ही एक असीम शक्तिस्रोत आहे हे बोधवाक्य या समारंभामुळे पुन्हा एकदा अधोरेखित झाले.

विद्यापीठाच्या कुलगुरु प्रा. उज्ज्वला चक्रदेव यांनी उपस्थितांचे स्वागत केले आणि दीक्षांत समारंभ अहवाल सादर केला. कोरोना काळात विद्यापीठाच्या अध्यापकांनी आणि शिक्षकेतर कर्मचार्यांनी केलेल्या कामाचे कौतुक करून विद्यापीठातील अनेक उपक्रमांची माहिती दिली.

या दीक्षांत समारंभात डॉ. संजय शेडमाके (संचालक, परीक्षा आणि मूल्यापन मंडळ) यांनी पारितोषिके घोषित केली. यावेळी एकूण १४,८९१ विद्यार्थिनींना पदवी/पदविका प्रदान करण्यात आल्या. एकूण ७४ सुर्वार्पदके, २ रौप्यपदके व १३९ बळिशे देण्यात आली.

कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे माननीय मंत्री श्री.उदय सामंत, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग (महाराष्ट्र राज्य) यांनी त्यांच्या आंतरजालावरून केलेल्या भाषणामध्ये शासनाकडून असलेल्या अनेक अपेक्षांची पूर्ती होईल असे आश्वासन दिले. विद्यापीठाचे अनेक प्रस्ताव मान्य करून शासन त्यासाठी निधी उपलब्ध करून देईल असे सांगितले. विद्यापीठाचे प्रश्न सोडवण्यासाठी पूर्ण सहकार्य करण्याची तयारी त्यांनी दर्शविली. विद्यापीठाच्या विद्यार्थिनींनी देशाचे नेतृत्व करावे अशी अपेक्षा व्यक्त करून त्यांनी समाजकार्यात पुढे यावे, असे आवाहन केले.

महाराष्ट्र राज्याचे राज्यपाल, विद्यापीठाचे कुलपती व या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष श्री भगतसिंह कोशयारी यांनी त्यांच्या अध्यक्षीय भाषणात पदवीधारक विद्यार्थिनीचे अभिनंदन केले आणि या परितोषिक प्राप्त सुवर्णकन्यकांनी आपल्या कार्याने आदर्श भारतीय नागरिक बनावे, आपल्या नियोजित क्षेत्रात पारंगत बनावे आणि देशाला आत्मनिर्भर करण्यात संपूर्ण योगदान देण्याचा संकल्प करावा अशी अपेक्षा व्यक्त केली. दिनदयाल उपाध्याय यांच्यासारख्या अनेक भारतीय नेतृत्वांच्या आणि क्रांतिवीरांच्या जीवनातून प्रेरणा घेऊन, आयुष्यात उत्तम आदर्श ठेऊन पुढील कार्य करण्यासाठी विद्यार्थिनींना शुभेच्छा दिल्या.

कार्यक्रमाच्या शेवटी कुलसचिव, डॉ. सुभाष वाघमारे यांनी सर्व मान्यवरांचे आणि उपस्थितांचे आभार मानले.

International Women's Day Celebration

International Women's Day is celebrated every year on March 8 to promote gender equality and to encourage people to come together to make the world a more equitable place. On this day 8th march 2022, of blood donation and tree plantation was organized by the SNDT University, Churchgate

campus. Where Maharashtra State's Educational Minister Uday Samant was the chief guest and special guest Sonali Patankar were present on this occasion along with VC Dr. Ujwala Chakradeo, PVC Dr. Ruby Ojha and Register Dr Subhash Waghmare were present. All branches Dean, HOD, Professor, staff from all the Institutes and students were also present.

महिला दिनानिमित्त एस एन डी टी महिला विद्यापीठास उदय सामंत यांचे गिफ्ट

श्रीमती नाथीबाई दामोदर ठाकरसी महिला विद्यापीठाच्या विकास कामांसाठी ५ कोटी रुपये देणार असल्याची घोषणा राज्याचे उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री उदय यांनी केली. महिला दिनानिमित्त एक प्रकारे त्यांनी एस एन डी टी विद्यापीठास गिफ्ट दिले आहे. यामुळे विद्यापीठामध्ये आनंदाचे वातावरण तयार झाले आहे.

जागतिक महिला दिनानिमित्त एस एन डी टी महिला विद्यापीठामध्ये वृक्षारोपण, रक्तदान शिबीर आदी कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यावेळी मंत्री महोदयांनी घोषणा केली. यावेळी विद्यापीठाच्या कुलगुरु डॉ उज्ज्वला चक्रदेव, उप कुलगुरु डॉ रुबी ओझा, कुलसचिव डॉ सुभाष वाघमारे, तंत्रशिक्षण विभागाचे प्रधान सचिव डॉ. विकास चंद्र रस्तोगी, उच्च शिक्षण संचालक डॉ धनराज माने, आहान फोउनडेशनच्या प्रमुख सोनाली पाटणकर आदी मान्यवर उपस्थीत होते.

उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री श्रीउदय सामंत पुढे म्हणाले की, एस एन डी टी विद्यापीठाने रत्नागिरीमध्ये महिलांसाठी महाविद्यालय स्थापन करण्याची अपेक्षा कुलगुरु यांच्याकडे केली. आजची नारी हि अबला नाही तर सबला आहे. राजमाता जिजाबाई, पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर, क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांच्या कार्यावर आधारित चरित्रे आजच्या विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनींनी वाचली पाहिजेत, असे उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री उदय सामंत यांनी सांगितले. विद्यापीठ परिसर हा लैंगिक अत्याचार मुक्त असला पाहिजे, लैंगिक अत्याचार विरोधात तक्रारी आल्यास स्वतः जातीनं लक्ष घालणार असल्याचे मंत्री उदय सामंत यांनी सांगितले.

एस एन डी टी हे आशिया खंडातील पहिले महिला महाविद्यालय आहे. देशातील सात राज्यात विद्यापीठाची व्यासी आहे. बाहेरील राज्यात गेल्यास विद्यापीठाची मदत होत असल्याचे त्यांनी आवर्जून सांगितले.

Dr. Jaswandi Wamburkar's talk in the University of Oxford

Dr. Jaswandi Wamburkar (Head and Associate professor Department of History) was invited to make a presentation in the International conference on Maharashtra organised by the University of Oxford between 21-25 September 2021 (online) on 'Circulation in Maharashtra from antiquity to the present day'.

The conference tried to explore various themes concerning History of Maharashtra stretching across ancient to modern period covering wide range of themes such as Medieval Bhakti literature, modern Dalit and Muslim Marathi literature, Marathi travelogues and some key figures such as Prabodhankar Thakare, history writing on Chhatrapati Shivaji Maharaj, Annabhau Sathe's writings to mention a few.

Dr. Jaswandi in her paper 'Marathi Women's Magazines: Transmitter of Feminism' made an attempt to investigate an unexplored area of women's magazines which has occupied a less central space in media and media research. She presented the contribution of the four Marathi women's magazines namely 'Gruhlakshmi' (June 1927-May 1931) 'Stree' (1930-1986), 'Mahila' (July 1933-November 1936) and 'Navi Gruhlakshmi' (January

1934-December 1935) in the diffusion of feminist consciousness in the Marathi-speaking society across the nation. The magazine 'Gruhlakshmi' was launched by Tara Tilak and Piroj Anandakar in 1927, Mai Varerkar launched the monthly magazine 'Mahila' (meaning woman) in July 1933. Influenced by the nationalist, feminist and progressive ideas of his times, Shankarrao Kirloskar launched Stree in 1930.

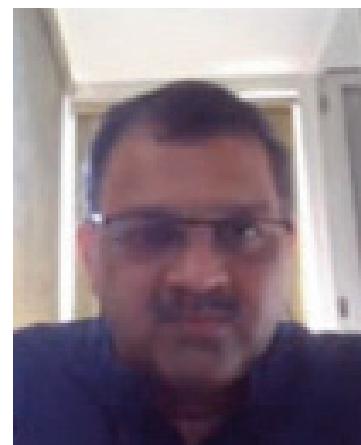
She summarized that the editors of Stree handled the financial aspect of the magazine with equal care and competence making it commercially a successful enterprise. She further pointed out that the editors along with its trained staff implemented different innovative ideas, provided its readers a platform for discussions and debates and accommodated the diverse viewpoints on many contemporary issues concerning women of those times.

UNDERSTANDING UNION BUDGET 2022-23

BOOK RELEASE OF DR. ROHINI KASABE

The department of Economics at SNDT Women's University, Mumbai, conducted a special lecture on "understanding the Union Budget 2022-23" on 26th February 2022. Shri. Mangesh Soman, the Joint President and Head, Corporate Economics Cell at Aditya Birla Group was the key resource person for the lecture. During this lecture Dr. Rohini Kasabe has released her book, "Socio-Economic condition of Tribal Beneficiaries under MGNRER in Murbad Taluka of Thane District" in the program.

The lecture began with pre-budget scenario and the existing fiscal pressures, the effect of pandemic and global economic instability leading to deficit financing strategy adopted by the Union government for this fiscal. In-depth analysis of - a higher fiscal deficit of 6.4% for FY 2022-23; involuntary revenue expenditure side which had impacted the deficit was done. After a thorough overview of the fiscal arithmetic of the government, the policy intent of the budget was decoded.

Interpretation of the government's focus on improving recovery and boosting growth in the medium term; the impact of increased capital expenditure on several sectors, asset monetization pipeline and divestment were discussed.

Overall the budget was commendable, realistic in goals and approach which is a necessity in current times. In the Q&A session after, many students including Hon. Prof. Ruby Ojha ma'am, asked questions to the speaker to which he addressed gladly. The entire program was conducted successfully.

Workshop on Behavioral Safety in the Education Sector

The Department of Psychology, SNDT Women's University, Churchgate had organized a National Level Workshop on Behavioral Safety in the Education Sector.

The Workshop began with the warm welcome address given by Dr. Nilesh Thakre, Head of Psychology Department, SNDT Women's University. The Programme was introduced by Prof. Shankar Murthy, Dean, NITIE. Dr. Harbans Lal Kaila, Director of the Forum of Behavioral Safety conveyed the Context setting. The Vice Chancellor of SNDT Women's University, Prof. Ujjwala Chakradeo delivered the Inaugural speech. Prof. Manoj Tiwari, Director, NITIE, Mumbai gave the special address. Dr. Gautam Gawali addressed the audience about the at-risk behaviors that students engage in. Reflections of the workshop were provided by Mr. Shankar Rajagopalan and Mr. Sivaramkrishna Rao. The students, faculty members and the Directors of various institutions present were requested to provide their reflections about the Workshop as a whole. Concluding remarks were issued by Mr. K K Sharma and the final vote of Thanks was delivered by Dr. Suresh K. Singh.

हिंदी विभाग द्वारा आयोजित परिसंवाद

एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय, मुम्बई के हिंदी विभाग द्वारा आजादी के अमृत महोत्सव और हिंदी विभाग के स्वर्ण महोत्सव के पावन उपलक्ष्य पर परिसंवाद का आयोजन किया गया। यह आयोजन हिंदी विभाग, मराठी विभाग तथा गुजराती विभाग के संयुक्त तत्त्वावधान में किया गया। कार्यक्रम का शुभारम्भ विश्वविद्यालय के कुलगीत से किया। तदुपरांत माँ सरस्वती की प्रतिमा स्थापित कर अतिथियों द्वारा दीप प्रज्ञलन किया गया। मराठी विभाग की छात्रा सूक्षी सोनाली बोरकर ने सरस्वती वंदना को स्वर और लय के साथ गाकर वातावरण को संगीतमय बना दिया। हिंदी विभागाध्यक्ष डॉ. सुनीता साखरे ने कार्यक्रम की प्रस्ताविकी बताकर कार्यक्रम

के उद्देश्य तथा हिंदी विभाग के पचास वर्ष पूर्ण होने पर विभाग के योगदान पर प्रकाश डाला। इस अवसर पर हिंदी विभाग की अतिथि वक्ता डॉ. राजन नटराजन पिछै थी। हिंदी विभागाध्यक्ष डॉ. सुनीता साखरे ने अतिथि वक्ता को शॉल ओढ़ाकर तथा तुलसी पौधा स्मृति चिह्न के रूप में भेट देकर उनका स्वागत किया।

डॉ. राजन जी ने अपने व्यक्तिय के माध्यम से आजादी के 75 वर्ष में हिंदी भाषा और साहित्य के योगदान पर सविस्तार चर्चा की। उन्होंने कहा कि राष्ट्र की अखंडता में हिंदी भाषा की महत्वपूर्ण भूमिका है। आजादी का स्वतंत्रता आंदोलन हिंदी भाषा के माध्यम से ही आगे बढ़ा। सूत्र संचालन और आभार अतिथि प्राध्यापक डॉ. संदेश भावसार ने किया। डॉ. राजन जी का परिचय अतिथि प्राध्यापक कुसुम त्रिपाठी ने दिया। कार्यक्रम का समापन राष्ट्रानां से किया गया।

इस कार्यक्रम का उद्देश्य यह था कि सभी विद्यार्थी आजादी के 75 वर्ष में हिंदी भाषा और साहित्य के योगदान से अवगत हो सकें। आजादी और हिंदी भाषा तथा साहित्य के महत्व को जान सकें।

Lighting and Graduation Ceremony Of Nursing College

Leelabai Thackersey college of nursing is conducted college of SNDT WOMEN'S UNIVERSITY, Mumbai since 1952. It is the first college to provide B.Sc, M.Sc and P.hD nursing program.

Recently, candle lighting and graduation ceremony was held in Patkar Hall at SNDT Women's University, Mumbai. Dr. Mohan Joshi, Dean of L.T. M.G hospital, Sion was the Chief guest for the function. Dr. Sonali Rode, Joint Director, Higher and Technical Education, Mumbai was the guest of honour. The Vice Chancellor of SNDT Women's University, Professor Dr. Ujjwala Chakradev presided over the function and addressed the graduates and postgraduates.

Madam welcomed 1st yr B.Sc nursing students and

congratulated the graduates wished them a successful career ahead. Madam also praised the graduates for their dedicated work during Covid pandemic. Total 195 undergraduate students, 28 post graduate students with 48 graduates were present for the function.

The students were honoured with various awards like Gold medal, for standing 1st in B.Sc.Nursing and M.Sc.Nursing respectively and students were also awarded a trophy in various Nursing subjects. Student were also awarded for obtaining first class in Nursing in all Four years. General proficiency 1st place and 2nd place were awarded to students for their over all performance of four year.

महाराष्ट्र राज्य अध्यापक विकास संस्थेसोबत एसएनडीटी महिला विद्यापीठाचा सामंजस्य करार

कोविड १९ सारख्या जागतिक आपत्तीमुळे विद्यार्थ्यांना ऑफलाईन शिक्षणाकडून अॅनलाईनकडे यावे लागले. त्यामुळे विद्यार्थ्यांची जीवनशैली बदलली. या बदललेल्या जीवनशैलीमुळे विद्यार्थी मानसिक तणावाच्या स्थितीकडे जाऊ नयेत यासाठी त्यांना योग्य मार्गदर्शन करणे गरजेचे आहे. विद्यार्थ्यांना योग्य मार्गदर्शन करण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य अध्यापक विकास संस्था आणि श्रीमती ना.दा.ठाकरसी महिला विद्यापीठ, मुंबई (एसएनडीटी) यांच्यात दिनांक २८ जानेवारी २०२२ रोजी सामंजस्य करार करण्यात आला. सहाय्याद्वारा अतिथीगृह येथे उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री उदय सामंत यांच्या प्रमुख उपस्थितीत हा करार करण्यात आला. यावेळी उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाचे प्रधान सचिव विकासचंद्र रस्तोगी, महाराष्ट्र राज्य अध्यापक विकास संस्थेचे कार्यकारी संचालक विनायक निपुण, एसएनडीटी महिला विद्यापीठाच्या कुलगुरु डॉ. उज्ज्वला चक्रवेद, कुलसचिव डॉ. सुभाष वाघमारे, डॉ. जयश्री शिंदे व विविध मान्यवर उपस्थित होते.

माणील दोन वर्षात विद्यार्थ्यांच्या अॅनलाईन शिक्षणामुळे प्राध्यापक आणि विद्यार्थी यांच्यातील संवाद कमी झाला आहे. यामुळे विद्यार्थी सतत तणावाच्या वातावरणात स्वतःला असुरक्षित समजू

लागल्याचे चित्र दिसत आहे. देशाच्या विकासाला गती देण्यात युवा पिढीची मोठी भूमिका आहे. या युवा पिढीचे मानसिक आरोग्य सांभाळणे गरजेचे आहे त्यामुळे या शैक्षणिक संस्थानी यासंदर्भात पुढाकार घ्यावा आणि बदललेली जीवनशैली, विद्यार्थ्यांचे करिअर, मानसिक आरोग्य, माहिती तंत्रज्ञान, भविष्यातील रोजगाराभिमुख मार्गदर्शन करावे असे आवाहन उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री उदय सामंत यांनी यावेळी केले.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणातील मुख्य घटक असलेल्या उच्च शिक्षणातील सुधारणांवर प्रभाव टाकण्यासाठी प्राध्यापकांशी व

विद्यार्थ्यांशी संलग्न होऊन आणि त्यांना प्रेरित करण्याचे कार्य यातून होणार आहे. या माध्यमातून मानवी जीवनातील कला, संस्कृती, पुरातत्व, माहिती तंत्रज्ञान, खंडी पुरुष समानता, दिव्यांगांसाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा उपयोग, विद्यार्थ्यांना करिअर मार्गदर्शन, ताणतणाव, बदललेल्या जीवनशैलीतील शिक्षण अशा विविध विषयांवर प्रशिक्षण दिले जाणार आहे. एसएनडीटी महिला विद्यापीठ हे प्रामुख्याने महिलांचे विद्यापीठ असल्यामुळे महिला सक्षमीकरणाच्या अनुषंगाने व अनेक विद्यार्थिनींना त्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने या प्रशिक्षणाचा उपयोग याद्वारे निश्चित होणार आहे.

एस.एन.डी.टी. महिला विश्वविद्यालय, मुंबई के हिंदी विभाग द्वारा बसंत पंचमी के पावन उपलक्ष्य पर सरस्वती पूजन का आयोजन किया गया। माँ सरस्वती की प्रतिमा स्थापित कर विद्यार्थ्यांने पारंपरिक वस्त्रांमें विधि-विधान से आराधना की। छात्रा रानी सिंह और राजवती यादव ने हिंदी साहित्य के महाप्राण निराला जी द्वारा रचित 'वर दे वीणा वादिनी' प्रार्थना को स्वर और लय के साथ गाकर वातावरण को संगीतमय बना दिया। मुख्य अतिथि दक्षिण मुंबई की नगर सेविका आदरणीय डॉ. अनुराधा पोद्दार थी। हिंदी विभागाध्यक्ष डॉ. सुनीता साखरे ने तुलसी पौधा स्मृति चिह्न के रूप में भेट देकर उनका स्वागत किया और कार्यक्रम के उद्देश्य और प्रस्तावना पर प्रकाश डाला।

हिंदी विभाग में ये परम्परा प्रारम्भ से रही है। प्रति वर्ष बसंत पंचमी के दिन माँ सरस्वती जी की पूजा और अर्चना की जाती है। विगत दो वर्षों से कोरोना के कारण प्रत्यक्ष कार्यक्रम नहीं हो पाया। इस वर्ष कोरोना के प्रभाव के कम होने की वजह से प्रत्यक्ष रूप से सभी प्राध्यापक एवं छात्राएँ सम्मिलित हुईं और माँ सरस्वती से प्रार्थना की कि वे चारों ओर नव उल्लास, नव उमंग, नव र्हष्ट को संचारित करें। इस दिन जन्मे हिंदी साहित्य के छायावादी कवि महाप्राण सूर्यकांत त्रिपाठी निराला जी द्वारा रचित काव्य 'सखि, बसंत आया' के माध्यम से स्मरण किया गया और हिंदी साहित्य में उनके योगदान को रेखांकित किया गया। बसंत पंचमी के अवसर पर देशभर के शिक्षाविद और विद्यार्थी विद्या, ज्ञान, कला एवं संगीत की देवी माँ सरस्वती की पूजा अर्चना करते हैं और प्रार्थना करते हैं कि उनके ज्ञान में वृद्धि हो। कार्यक्रम में एम.ए. की छात्राओं के द्वारा काव्य प्रस्तुति की गई। कार्यक्रम में विश्वविद्यालय के मराठी विभाग की अध्यक्ष डॉ. अरुणा दुभारी, गुजराती विभाग की अध्यक्ष डॉ. दर्शना ओझा, संस्कृत विभाग के अध्यक्ष डॉ. जितेंद्र तिवारी तथा गुजराती विभाग के प्राध्यापक डॉ. कवित पाण्डेय तथा हिंदी और गुजराती विभाग की छात्राएँ मौजूद थीं। संचालन डॉ. संदेश भावसार द्वारा किया गया। धन्यवाद ज्ञापन से कार्यक्रम का समापन किया गया।

शिक्षा मंत्रालय भारत सरकार एताभ्यामुभ्याम् एका राष्ट्रीय संगोष्ठी

सर्वे संस्कृतानुरागिणः ध्यानं दातुमर्हन्ति। एस.एन.डी.टी. महिलाविद्यापीठस्य संस्कृतविभागः तथा 'केन्द्रीय हिन्दी निदेशालयः', शिक्षा मंत्रालय भारत सरकार' एताभ्यामुभ्याम् एका राष्ट्रीय संगोष्ठी मार्च मासस्य २२, २३, २४ दिनांके आयोजिता भविता।

महाराष्ट्रस्य महामहिम राज्यपाल महाभागानां करकमलेभ्यः अस्याः संगोष्ठ्याः शुभारंभः भविष्यति। 'राष्ट्रनिर्माण में भारतीय भाषाओं की भूमिका' इत्येतद् विषयमधिकृत्य भारतवर्षस्य उत्तरप्रदेशवर्गप्रदेशकर्नाटकमहाराष्ट्र दिल्लीगुजरातादि विभिन्नजनपदेभ्यः

आगताः विद्वांसः संगोष्ठ्यां भाग वक्ष्यन्ति। एतेषां विद्वांसां वैदुष्यपूर्णानि प्रवचनाने श्रोतुं स्वर्णिमावसरः एष। अन्य विशेषः भारतीयभाषाः अधिकृत्य शोधपराः निर्बन्धाः विद्वदभ्यः आहूताः। एतेषु चयितानां वाचनमपि संगोष्ठ्यां श्रोतुं शक्यते।

जगन्नाथ दळवी सेवानिवृत्त

एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठातील एक कर्तव्यनिष्ठ कर्मचारी म्हणजे आपले जगन्नाथ दळवी यांच्या ३१ वर्षांच्या कारकीर्दीस पूर्णविराम लागला. शिपाई म्हणून दाखल झाल्यापासून ते कनिष्ठ लेखापाल होई पर्यंतचा दांडगा अनुभव

दळवींच्या गाठीशी होता. त्याचा फायदा विद्यापीठास लाभला. विद्यापीठात काम करत असताना त्यांना सहाय्यक कर्मचाऱ्यांची ही साथ लाभली. इथून निवृत्त झाल्यानंतर त्यांनी आपल्या गावी जाऊन शेती करण्याचा धाडसी निर्णय घेतला आहे. पुढील वाटचालीस दळवी यांना मनापासून शुभेच्छा.

श्री. ना. दा. ठ. महिला विद्यापीठाचा मराठी भाषा दिन संपन्न

मुंबई येथील श्री. ना. दा. ठ. महिला विद्यापीठातील इतिहास विभाग, अर्थशास्त्र विभाग आणि समाजशास्त्र विभाग यांनी संयुक्त विद्यामाने मराठी भाषा दिन साजारा झाला. या निमित्त मराठी विश्वकोश मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. श्री. म. तथा राजा दीक्षित यांचे 'मराठी भाषेचे वर्तमान' या विषयावरव्याख्यान पार पडले. मध्ययुगीन काळापासून मराठी भाषा कशी उत्क्रांत झाली इथपासून ब्रिटिश काळात निर्माण झालेले नवे मराठी साहित्य आणि तिचे सद्यकालीन वास्तव अशा विशालपातावर डॉ. दीक्षित यांनी विषयाची मांडणी केली. मराठी विश्वकोश सामान्य माणसापार्यत कसा पोचवता येईल यासाठी आम्ही प्रयत्नशील आहोत, असेही यांनी नमूद केले. मराठी भाषेचे भवितव्य उज्ज्वल असून ती प्रवाही राहील, यासाठी मला काय करता येईल याचा प्रत्येकाने विचार केला पाहिजे, अशा शब्दांत त्यांनी विषयाची सांगता केली. या कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून विद्यापीठाच्या कुलगुरु डॉ. रुद्धी ओझा उपस्थित होत्या. मराठी भाषेतील शाहित्य समृद्ध असून प्रत्येक मराठी माणसाने ती शिकली पाहिजे, असे अध्यक्षीय भाषणात त्या म्हणाल्या.

श्री. ना. दा. ठ. महिला विद्यापीठाची स्थापना भारतरत्न महर्षी कर्वे यांनी १९१६ साली स्क्रियांना मातृभाषेतून उच्च शिक्षण मिळावे, या हेतून केली होती; तेहा महिला विद्यापीठाने मराठी भाषेला ज्ञानभाषा करण्यात खारीचा वाटा निश्चित उचलला आहे, हा विचार प्रास्तविकात इतिहास विभागप्रमुख डॉ. जास्तंदी वांबूकर यांनी व्यक्त केला. अर्थशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. संजय फड यांनी वक्ते व अध्यक्ष यांचा परिचय करून दिला आणि समाजशास्त्र-विभागप्रमुख डॉ. सुजाता गोखले यांनी आभारप्रदर्शन केले. या कार्यक्रमाला प्राध्यापक वर्ग आणि विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होत्या.

FORTHCOMING

National Seminar
The Role of Indian Languages in Nation Building
on
Tuesday, 22nd March 2022
11:00 AM
Welcome by
Hon. Shri Bhagat Singh Koshyari Ji
Chancellor, SNDT Women's University & Governor of Maharashtra

Chief Guest- Prof. Bhushan Patwardhan, Chairman, NAAC
Keynote Speaker- Prof. O.P. Pandey, Editor- Rashtradravam & Former Member Secretary, MHRD
Guest of Honour- Prof. M. M. Pathak- VC, SLBSS Central University

Venue:
Patkar Hall, SNDT Women's University Main Building, Churchgate, Mumbai.
All are requested to be seated in the Patkar hall before 10.30am.

Dr. Ujwala Chakradeo Vice Chancellor SNDT Women's University	Prof. Ruby Ojha Pro-Vice Chancellor SNDT Women's University	Dr. Jitendra Kumar Tiwari Head, Department of Sanskrit & Seminar Convenor
--	---	--